Long Play.

SKIN DEEP

MARIELLA

ANU BERG SILFVERBERG

ADILE SEVIMLI

Long Play 96: Vaarallinen sukupuoli

Teksti: Adile Sevimli ja Anu Silfverberg
Kansi: Viivi Prokofjev
Julkaisija: Long Play Media Oy
Päätoimittaja: Antti Järvi
ISSN 2323-7619
ISBN 978-952-7366-60-8

Helsingissä joulukuussa 2020

Tämän artikkelin tekemistä on tukenut Lisääntymisen tulevaisuus, joka on Suomen Kulttuurirahaston Argumenta-hanke.

Long Play.

VAARALLINEN SUKUPUOLI

Euroopassa leviää pelko pahamaineisesta gender-ideologiasta, joka uhkaa perhettä, lapsia ja maailmanjärjestystä. Mutta mitä se tarkoittaa?

Konservatiiviset uskonnolliset järjestöt ja oikeistopopulistit ovat lyöttäytyneet yhteen eri puolilla maailmaa. Ne vastustavat naisten ja vähemmistöjen oikeuksia uudella retoriikalla, joka on tarkoin harkittua. Gender-paniikilla on jo ollut konkreettisia vaikutuksia. ”Pelkään pahoin, että EU ei osaa arvioida, mitä tästä seuraa”, sanoo oikeistokristillisen verkoston kokoukseen soluttautunut puolalainen homoaktivisti.

ADILE SEVIMLI & ANU SILFVERBERG

”NAISTEN OIKEUDET ovat ihmisoikeuksia, ja ihmisoikeudet ovat naisten oikeuksia!”

Hillary Clinton julisti 180 maan edustajalle YK:n kansainvälisessä naiskokouksessa Pekingissä syyskuussa 1995. Puhe keskeytyi välillä aplodeihin ja pöydän paukutukseen.

Monen maan edustajat pitivät puhetta merkittävänä eleenä: Clinton edusti Yhdysvaltoja ja puhui presidentin puolisona. Nyt hän seisoi puhujapöntössä pinkissä jakkupuvussa ja luetteli naisten oikeuksien loukkauksia ympäri maailmaa: pakkoavioliittoja, lisääntymisoikeuksien polkemista, raiskauksia sodankäynnin välineenä ja niin edelleen.

Esitys oli herättänyt kuohuntaa kulisseissa jo etukäteen – Yhdysvalloissa jotkut konservatiivit luonnehtivat tapahtumaa ”perheenvastaiseksi”. Ja kun Clinton peräänkuulutti naisille yhtäläisiä oikeuksia tulla kuulluksi, hän viittasi suoraan Kiinan hallintoon. Paikallinen media ei lähettänyt Clintonin puheesta sanaakaan, mutta kansainvälinen media levitti sen kaikkialle maailmaan.

Puhe jäi historiaan, sillä YK:n neljäs naisten asemaa käsittelevä maailmankonferenssi oli käännekohta. Osallistujamaat sitoutuivat ohjelmaan, jossa ne tunnustivat naisten ja tyttöjen oikeudet ja lupasivat puuttua sukupuolittuneeseen väkivaltaan ja köyhyyteen. Peking oli ensimmäinen maailmankonferenssi, jossa kirjattiin oikeudellisten sopimusten lisäksi konkreettisia tasa-arvotoimenpiteitä. Sen seurauksena naisten oikeuksia alettiin kirjata lakiin eri puolilla maailmaa. Naisministeriöitä perustettiin, tasa-arvoon keskittyviä viranomaisia palkattiin.

Jo yksinomaan kokouksen osallistujamäärä oli valtava: virallisia edustajia oli 17 000 ja kansalaisjärjestöjen aktiiveja lähes kaksin verroin. Kun Clinton myöhemmin toisti puheensa aktivistien leirissä tunnin matkan päässä Pekingistä, kymmenet tuhannet kuulijat kahlasivat mudassa täynnä intoa.

Suomesta paikalla oli muun muassa nykyinen Ihmisoikeusliiton pääsihteeri Kaari Mattila. Hän oli silloin nuori aktivisti, joka toimi kansalaisjärjestöjen foorumissa vapaaehtoisena raportoijana.

”Pekingissä oli feministejä kaikkialta maailmasta. Osallistujat eivät olleet vain valkoisia heteronaisia, vaan mukana oli mustia ja ruskeita naisia, alkuperäiskansojen edustajia, lesboliike ja vammaisia naisia”, Mattila muistelee. ”Se todella oli historiallinen hetki, naisliikkeen esiinmarssi, jossa oli mukana kovia kansainvälisiä vaikuttajia.”

KANSAINVÄLISTEN SOPIMUSTEN laatiminen on taistelua kielestä. Kun Pekingin asiakirjoja laadittiin, syntyi yllättäen valtava vääntö termistä *gender*. Englannin gender-sanalla tarkoitetaan sosiaalista sukupuolta erotuksena biologisesta. Sen kautta voidaan tarkastella sukupuolen kulttuurista rakentumista, esimerkiksi sitä, miten erilaisia asioita naisilta ja miehiltä oletetaan. Sanan käyttö Pekingin asiakirjoissa tarkoitti kansainvälistä yhteisymmärrystä siitä, että sukupuoli vaikuttaa ihmisten mahdollisuuksiin kaikilla elämänalueilla. Virallisissa ympyröissä puhuttiin ”sukupuolen valtavirtaistamisesta”.

Kiista kielestä alkoi vain muutama kuukausi ennen Pekingin kokousta. Yhteisymmärrys asiakirjojen sisällöstä oli pitkälti saavutettu ja sovittu. Sitten viimeisessä valmistelukokouksessa katolisen kirkon ylin hallinto, Pyhä istuin, yhdessä konservatiivisten liittolaistensa kanssa ilmoittikin äkkiä vastustavansa gender-sanan käyttöä.

Pyhä istuin oli tullut siihen tulokseen, että sanan käytöstä voisi seurata sukupuolen käsitteen murtuminen ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tunnustaminen. Lisäksi gender-sana uhkasi perinteisiä rooleja, jotka miehille ja naisille oli jaettu. Vatikaani halusi korostaa sukupuolen biologiaa sekä naisen osaa äitinä ja vaimona. Se vaati, että sana joko

poistetaan tai määritellään hyvin tarkasti. Myöhemmin Pyhä istuin korosti, että ”konferenssin aikaan epävirallisissa keskusteluissa levitettiin radikaalia käsitystä sukupuolesta”.

Vatikaanin veto tuli kaikille muille täytenä yllätyksenä. Genderiä oli käytetty kaikissa aiemmissa kokouksissa, eikä siitä ollut tullut sanomista. Sana toistui papereissa satoja kertoja.

Pekingin sanasodassa päädyttiin lopulta siihen, että julistuksesta tippui pois esimerkiksi homoseksuaalisuuden tunnustaminen, mutta gender sen sijaan sai jäädä.

Lopullisen asiakirjan lopussa on eriskummallinen ja mutkikas liite otsikolla *Konferenssin puheenjohtajan lausunto termin gender yhteisesti päätetystä merkityksestä*. Siinä todetaan, että sukupuolta kuvaavan sanan käytöstä on herännyt huolta, minkä vuoksi tehdään selväksi, että sanalla viitataan sen yleiseen ja tavalliseen merkitykseen, ei siis mihinkään mahdollisiin uusiin käsityksiin.

SEN JÄLKEEN sukupuolesta onkin riittänyt harmia. Joitain esimerkkejä:

1997, Yhdysvallat: katolinen toimittaja Dale O’Leary julkaisee kirjan, jonka mukaansana gender on kansainvälisen feministisalaliiton ase perinteisen perheen tuhoamiseen.

2008, Itävalta: äärioikeistolaisen vapauspuolueen Barbara Rosenkranz julkaisee teoksen,jonka mukaan ”gender-ideologian” tarkoitus on luoda uusi, sukupuoleton ihminen.

2013, Puola: piispat vaativat maan parlamenttia puolustamaan isänmaata totalitarismin uudelta muodolta, ”genderismiltä”.

2013, Ranska: homoliittoja vastustavat mielenosoittajat kantavat kylttejä, jotka julistavat: *Marriage pour tous = gender pour tous* (eli osapuilleen: jos avioliitto sallitaan kaikille, siitä seuraa ”genderiä kaikille”).

2015, Vatikaani: ”gender-teoria”, kuten ydinaseet, on synti luomistyötä vastaan, paavi Franciscus luonnehtii.

2015, Puola: Gender = Danger, lukee sukupuolivalistusta vastustavien mielenosoittajien kylteissä Varsovassa.

2017, Brasilia: kun *Gender Trouble* -teoksen kirjoittanut feministiteoreetikko Judith Butler vierailee São Paulossa, mielenosoittajat polttavat häntä esittäviä nukkeja ja kutsuvat häntä noidaksi.

2018, Yhdysvallat: presidentti Donald Trump vaatii sanan gender poistamista YK:n ihmisoikeusasiakirjoista.

2018, Unkari: Viktor Orbánin hallinto kieltää sukupuolentutkimuksen opetuksen maan yliopistoissa, koska ”se on ideologiaa”.

2019, Puola: kyselytutkimuksessa valtaosa alle 40-vuotiaista miehistä arvioi, että gender-ideologia on vuosisadan suurin uhka – vaarallisempi kuin ilmastonmuutos tai talouden romahtaminen.

MUTTA mitä se *tarkoittaa*?

Slovenialainen sosiologian professori Roman Kuhar ajatteli juuri niin kuullessaan sanan ”gender-teoria” ensi kertaa. Se tapahtui vuonna 2011. Sloveniassa käsiteltiin lakialoitetta tasa-arvoisesta avioliitosta, ja parlamentin istunnossa kuultiin järjestöjä ja asiantuntijoita. Kuhar oli kutsuttu mukaan tutkijan ominaisuudessa, sillä hän on tutkinut seksuaalivähemmistöjen yhteiskunnallista asemaa. Tilaisuudessa yksi lain vastustaja totesi, että lakiesitys liittyy gender-teoriaan.

”Olin varma, että olin kuullut väärin”, Kuhar sanoo.

Hän ei ollut työssään kuullut sellaisesta teoriasta. Toki sana gender oli sosiologille tuttu, ja sukupuoleen liittyvää teoriaa on tutkimuksessa paljonkin. Mutta mitään ”gender-teoriaa” ei ole olemassa.

Sloveniassa järjestettiin niihin aikoihin paljon keskustelutilaisuuksia avioliittolaista ja homoparien adoptio-oikeuksista, ja Kuhar osallistui niistä useisiin asiantuntijana. Hän pani merkille, että tuo sana genderteoria alkoi toistua homoliittojen vastustajien suussa.

Myöhemmin Kuhar puhui asiasta kollegansa David Paternotten kanssa. Tämä kertoi, että homoliittojen vastaisissa mielenosoituksissa Ranskassa puhuttiin myös ”gender-ideologiasta”. Samoissa mielenosoituksissa hallitusta syytettiin ”perhepelosta” ja perinteisten arvojen hylkäämisestä.

Vuonna 2017 Paternotte ja Kuhar julkaisivat kirjan, jossa eri maiden tutkijat dokumentoivat tämän ilmiön nousemista eri puolilla Eurooppaa. He nimittävät sitä ”anti-gender-liikkeeksi”. Kirja maalaa kuvan tehokkaasti verkostoituneesta ja nopeasti leviävästä poliittisesta liikkeestä. Kansanäänestyksiä, mielenosoituksia, kampanjoita ja adresseja polkaistiin eri maissa käyntiin lyhyen ajan sisällä.

Mutta kun Kuhar ja Paternotte vuonna 2015 esittelivät työnsä alustavia tuloksia Euroopan komission edustajille, asia ei herättänyt järin suurta kiinnostusta.

”Komission edustajien reaktio oli, että eihän kukaan ota gender-ideologiasta puhuvia vakavissaan, he elävät väärällä vuosituhannella. Niin moni vielä silloin ajatteli.”

Euroopassa oli pitkään totuttu sellaiseen todellisuuteen, jossa ihmisoikeudet etenevät hitaasti mutta varmasti, pienen jos kohta äänekkään vähemmistön vastustuksesta huolimatta.

Mutta Kuhar sanoo, että Euroopassa nyt nähtävä konservatiivinen aalto poikkeaaselvästi aiemmista. Se on salonkikelpoistunut ja kasvanut silmissä.

Entinen äärimmäisyys on puheesta poissa, hän sanoo.

”Ensin porukan viesti Sloveniassa oli, että nyt yritetään ajaa läpi sellaista lakia, että aamulla herätessäsi voit päättää, oletko mies, nainen

vai kissa. Tämä väite oli kuitenkin niin outo ja typerä, että se vedettiin nopeasti pois. Populistien viestintä parani. Seuraava slogan ympäri Eurooppaa kuului: lapsella on oikeus isään ja äitiin."

Anti-gender-liikkeessä on tietoisesti otettu haltuun ihmisoikeuksien kieli: puhutaan sikiön oikeuksista naisten oikeuksien sijaan, raskaana olevan naisen turvallisuudesta abortin vastustamisen sijaan, oikeudesta perinteiseen ydinperheeseen sateenkaariperheen sijaan. EU:ssa gender-ideologiasta varoittelevat korkeakoulutetut asianajajat tyylikkäissä puvuissaan.

Mutta tosiaan, mitä sana tarkoittaa?

Moniakin asioita, ajasta ja paikasta riippuen, Kuhar vastaa. Yhdessä maassa genderin nimissä vastustetaan ehkäisyä ja aborttia, toisessa seksuaalikasvatusta, kolmannessa sateenkaariperheitä.

Sloveniassakin uudet termit yleistyivät ilman, että kukaan oikeastaan ymmärsi, mitä ne tarkoittavat.

"Myöhemmin tajusin, että tyhjä termi on osa strategiaa. Se kuulostaa akateemiselta ja tieteelliseltä. Kaiken kattavaa käsitettä vastaan on vaikea argumentoida, sillä se ei oikeastaan osoita suoraan kehenkään. Populistiseen retoriikkaan kuuluu, että käytetyt käsitteet ovat laveita. Myöskään gender-ideologia ei viittaa mihinkään tiettyyn sosiaaliseen ilmiöön, ideologiaan tai edes politiikkaan."

Sanat tarttuvat. Pian uutismediatkin Sloveniassa alkoivat toistaa niitä, Kuhar sanoo.

"Jos soittaisit äidilleni, joka ei ole korkeasti kouluttautunut ja joka ei oikeastaan ole koskaan osallistunut vähemmistöjen oikeuksista käytävään keskusteluun, hänkin osaisi kertoa lehdestä lukemansa perusteella, että gender-teoria tarkoittaa eliitin ja akatemian salaista suunnitelmaa tuhota perinteinen perhe."

Erityistä uudelle liikkeelle on, että se on verkostoitunut hyvin tehokkaasti. Paikallisilta vaikuttavat järjestöt osoittautuvat kansainvälisiksi tai ulkomailta rahoitetuiksi.

Sloveniassa tasa-arvoista avioliittoa vastaan kampanjoi paikalliselta vaikuttava ryhmä, joka on sittemmin vaihtanut nimeään useaan otteeseen. Parhaiten se tunnetaan nimellä *Za otroke gre*, tai kansainvälisemmin *Children at Stake*. Se näytti toimivan yksin ja paikallisesti, mutta sitten selvisi, että järjestön verkkosivut toimivat katolisen kirkon palvelimella. Kävi ilmi, että järjestön oli alun perin perustanut roomalaiskatolinen pappi Tadej Strehovec.

Järjestön iskulause ”lapsella on oikeus isään ja äitiin” toistuu useamman eurooppalaisen kansalaisjärjestön verkkosivuilla ja kampanjoinnissa. Useilla niistä on myös sama logo: käsistä kiinni piteleviä tikkukukkoja, jotka esittävät äitiä, isää sekä tyttö- ja poikalasta. (Sama kuva on esimerkiksi suomalaisen Aito avioliitto -järjestön tunnuksena.)

Kuhar sanoo, että anti-gender-liike on hyvin järjestäytynyt. Sen kannalta yksi merkkipaalu oli vuosi 2013. Silloin verkkoon ilmestyi blogi, joka kantoi nimeä ”Agenda Europe”. Sen kirjoittajat vastustivat seksuaalivähemmistöjen oikeuksia ja aborttia. Tekijät tuntuivat olevan hyvin perillä Brysselin tapahtumista. Tyyli oli paikoin melko aggressiivista, jopa solvaavaa. Kirjoittajat pysyivät nimettöminä.

AGENDA EUROPEN ensimmäiseen tapaamiseen Lontoossa kokoontui noin 20 osallistujaa. Heidän tavoitteenaan oli luoda verkosto, joka ajaisi abortin kieltämistä Euroopassa. Joukko kasvoi nopeasti. Kokoontumiset pidettiin salassa, mutta vuonna 2017 julkisuuteen vuosi tietoja: ohjelmapapereita, osallistujien nimiä sekä seikkaperäinen, 144-sivuinen asiakirja nimeltään ”Restoring the Natural Order”, eli luonnollisen jär-

jestyksen palauttaminen. Se on eräänlainen konservatiivioikeiston pelikirja, jonka tavoitteena on lainsäädännön muokkaaminen vanhoillisten uskonnollisten käsitysten mukaiseksi. Muun muassa ehkäisy, hedelmöityshoidot, avioerot ja sukupuolivähemmistöjen hoidot pitäisi lainsäädännöllä lopettaa, homoliitoista ja aborteista tietysti puhumattakaan. Kirjoittajien mukaan meneillään on kulttuurisota, jossa pitäisi vaihtaa puolustusasemista hyökkäykseen. He listaavat toimenpide-ehdotuksia tavoitteiden saavuttamiseksi.

Teoksessa vaaditaan myös, että verkostoon kuuluvien tulisi hyväksyä manifestin sisältö.

Keiden siis?

”Siellä on Vatikaanin edustajia, amerikkalaisia kristillisiä ajatushautomoita, äärioikeistolaisia järjestöjä, European Christian Political Movementin edustajia…” luettelee Neil Datta.

Hän työskentelee asiantuntijana Euroopan maiden parlamenttien väestö- ja kehitysryhmien kattojärjestössä EPF:ssä. Datta on tutkinut Agenda Europen toimintaa vuosien ajan. Hänen pöydälleen Euroopan anti-gender-liikehdintä päätyi jo vajaat kymmenen vuotta sitten. Eri maiden parlamenteissa työskentelevät ihmiset alkoivat ottaa yhteyttä ja kertoa uusista hankkeista, joilla pyrittiin torppaamaan ja perumaan vähemmistöjen ja naisten oikeuksia.

”Me toimimme politiikan tasolla: jos jokin aloite saavuttaa politiikan tason, me kuulemme siitä”, Datta selittää. ”Jos asia jää ruohonjuuritasolle, se ei tule meidän tietoomme.”

Vajaat kymmenen vuotta sitten politiikan taso ylittyi monessa paikassa yhtä aikaa.

”Samat nimet ja organisaatiot alkoivat nousta esiin eri paikoissa: Latviassa, Ranskassa, Portugalissa, Venäjällä, Irlannissa, EU:n instituutioissa…”

Nimet eivät olleet vain eurooppalaisia. Amerikkalainen konservatiivioikeisto oli alkanut toimia Euroopassa voimalla. Esimerkiksi Arizonassa syntynyt kristillisten juristien ryhmittymä Alliance Defending Freedom eli ADF avasi uusia toimistoja maailmalle ja alkoi lobata EU:ssa aktiivisesti. Myös venäläiset ”saapuivat areenalle”, kuten Datta sanoo. Ortodoksikirkolle uskolliset oligarkit perustivat ajatushautomoita vastustamaan muun muassa maallistumista, homoseksuaalisuutta ja muslimeja.

”Näimme, kuinka kaikki nämä liikkeet alkoivat toimia rajojen yli. Huomasimme, että esimerkiksi ranskalainen säätiö, jonka perustajalla oli kiinteät siteet [katolisen kirkon] Opus Dei -liikkeeseen, alkoi rahoittaa ja järjestää Euroopassa useita erilaisia aloitteita aborttioikeutta vastaan.”

Nousevan liikehdinnän tyylilaji oli Dattalle tuttu. Hän on elänyt pitkään Yhdysvalloissa, missä abortti ja seksuaaliterveysasiat saavat kansanjoukot liikkeelle.

”Mutta monille eurooppalaisille se oli kuin ufo olisi laskeutunut. Ihmiset eivät oikein tienneet, miten suhtautua. Tämä uusi liike oli muuttanut toimintatapoja radikaalisti. Enää ei osoitettu mieltä aborttiklinikoiden ulkopuolella vaan tehtiin hienostunutta vaikutustyötä, jonka kohteena olivat parlamentit ja oikeusistuimet.”

Datta ei salaa näkemystään, jonka mukaan liikehdintä on vaarallista. Mutta ei sitä voi estääkään kasvamasta, hän sanoo.

”Heillä on laillinen oikeus puhua ja järjestäytyä. Sen sijaan me täällä voimme vaikuttaa informoimalla ihmisiä siitä, keitä he ovat ja mihin he pyrkivät.”

Sen selittäminen onkin hieman monimutkainen kuvio. Datta sanoo, että osaa motivoi uskonnollinen agenda: he ovat konservatiivisia kristittyjä, jotka vaativat uskonnon tuomista lainsäädäntöön. Toisilla puolestaan on äärioikeistolainen agenda, jonka tavoite on valtaannousu ja demokratian murentaminen.

”Hyvä esimerkki on Steve Bannon, joka on pyrkinyt yhdistämään Euroopan anti-gender-voimia. Tuskin kukaan ajattelee, että hän on erinomainen, vilpitön kristitty. Mutta hän on vilpitön halussaan valtaan.”

Datta julkaisi ensimmäisen raporttinsa salaperäisen Agenda Europen toiminnasta vuonna 2018. Verkosto reagoi: blogissa Dattaa luonnehdittiin ”kansainvälisen vauvojenteurastusteollisuuden lobbaajaksi”.

Sitten verkkoon ilmestyi toinen, virallisemman näköinen nettisivusto, jossa ilmoitettiin, että aiemmalla blogilla ei olekaan mitään tekemistä Agenda Europen kanssa, vaikka sillä on sama nimi.

Tämän uuden sivuston kieli oli huomattavasti virallisempaa ja asiallisempaa kuin blogissa käytetyt ronskit sanankäänteet. Yhteystietoja tai vastuuhenkilöitä tälläkään sivulla tosin ei mainittu. (Domain on rekisteröity Sophia Kuby -nimiselle naiselle, joka työskentelee ADF:n Wienintoimistolla ja vastaa sen strategisista suhteista ja koulutuksesta.)

Sen jälkeen Agenda Europesta ei ole kuulunut julkisuuteen enempää. Viimeiset konkreettiset tiedot sen vuotuisista tapaamisista ovat muutaman vuoden takaa. Kun Dattan raportti oli julkaistu, eräs puolalainen homoaktivisti otti häneen yhteyttä ja kertoi olleensa itse Agenda Europen konferenssissa vuonna 2016.

BARTOSZ STASZEWSKI pahoittelee: videohaastattelu alkaa tunnin myöhässä, koska hän joutui aamulla taas poliisin juttusille. Syynä oli hänen valokuvaprojektinsa.

Kymmenet puolalaiskaupungit – kolmannes maan pinta-alasta – ovat julistautuneet ”vapaiksi lgbt-ideologiasta”. Lainvoimaa näillä puhdistuksilla ei ole, mutta viesti vähemmistöille Puolassa on kylmäävä: he eivät ole tervetulleita. Tätä vastaan protestoidakseen Staszewski aloitti kampanjan, jossa hän valokuvaa paikallisia seksuaalivähemmistöjen edustajia

näillä paikkakunnilla. Mukana kuvissa on itse tehty ”liikennemerkki”, jossa lukee ”lgbt free zone”. Projektin myötä Staszewskia on haastateltu mediassa ulkomaita myöten, mikä on ärsyttänyt paikallisia viranomaisia.

Hän ei ole täysin varma, mistä häntä voidaan tällä kertaa syyttää. Hän sanoo, että poliisi muun muassa tivasi häneltä, kuka hänelle maksaa palkkaa. Ei kukaan, hän sanoi.

”Luulen, että tarkoitus oli pelotella tai saada minut hermostumaan, jotta sanoisin jotain tyhmää. Minulla on kyllä hyvä asianajaja, enkä ole hirveän huolissani, mutta tämä on väsyttävää ja vie paljon aikaa. Tarkoitus on tehdä minusta varoittava esimerkki muille aktivisteille.”

Tutkintojen takana on ultrakonservatiivinen katolisten juristien ajatushautomo Ordo Iuris, joka lobbaa EU:ssa ja tahtoo muuttaa Puolan lainsäädäntöä. Se kerää kannattajiltaan rahaa oikeustaisteluihin aktivisteja vastaan. Juristien mukaan ”lgbt-vapaat alueet” ovat itse asiassa aktivistien ”valeuutisia” (he itse käyttävät alueista termiä ”perhemyönteinen”). Seuraajilleen lähetetyssä uutiskirjeessä Ordo Iuris kertoo, että Staszewskin tutkinta liittyy liikennerikkeeseen, jollainen voisi olla vaikkapa liikennemerkin peittäminen tai siirtäminen.

Staszewskin suhde Ordo Iurisin kanssa on jatkunut nyt joitain vuosia. Heidän kauttaan hän päätyi alun perin Agenda Europen tapaamiseenkin vuonna 2016.

Tuolloin Staszewski ei ollut vielä millään muotoa tunnettu mies. Hän teki dokumenttielokuvaa seksuaalivähemmistöjen asemasta Puolassa ja luki sen vuoksi ahkerasti äärioikeiston ja uskonnollisten järjestöjen nettisivuja.

”Huomasin Ordo Iurisin sivuilla, että he olivat avanneet ilmoittautumisen johonkin tapahtumaan.”

Staszewski tiesi uutisista, että kaupungissa oli vierailemassa kansainvälisiä vaikuttajia vanhoilliskristillisistä ja oikean äärilaidan piireistä.

Hän päätti soluttautua mukaan ja ilmoittautui tilaisuuteen opiskelijana. Ihan halpaa se ei ollut: lippu maksoi 200 euroa. Tilaisuus pidettiin hienossa hotellissa. Tarjoilut olivat hulppeat: ruokaa ja viiniä. Verkoston nimi Agenda Europe näkyi ja kuului kaikkialla, mutta tilaisuudessa korostettiin, että kaikki on luottamuksellista. Kontaktina toimi ADF Internationalin Sophia Kuby (sama nainen, jonka nimiin Agenda Europen nettisivu on rekisteröity). Joka päivä oli messu, mutta vieraille painotettiin, ettei siihen ole pakko osallistua – uskonnollisuus siis ei ollut kaikkia yhdistävä tekijä.

”Vieraiden joukosta tunnistin poliitikkoja Puolan Laki ja oikeus -puolueesta”, Staszewski sanoo. ”Ja erään oikeuden tuomarin.”

Luennoilla ja seminaareissa opetettiin, kuinka YK:ssa ja EU:ssa lobataan vakuuttavasti esimerkiksi homojen oikeuksia, seksuaalivalistusta tai aborttia vastaan. Staszewski näyttää amerikkalaisen Family Watch -järjestön kirjaa, jonka sai kotiin viemisiksi.

”Nainen, joka esitteli tätä, neuvoi, että jos haluat puhua YK:n tai EU:n tasolla, niin tässä on ohjeita, että kuinka välttää tasa-arvoon viittaavaa kieltä.”

Staszewski on vaikuttunut kristillisen oikeiston toiminnasta. Hän sanoo, että siinä missä tutut ihmisoikeusaktivistit toimivat pienissä paikallisissa järjestöissään, vastapuolen toiminta on globaalisti verkostoitunutta ja todella ammattimaista.

”Tämä on oikeasti hieno kirja, tässä on todella tarkkoja ohjeita!”

Staszewski ottaa esiin toisen julkaisun. Hänen vanhan tuttunsa Ordo Iurisin julkaisema opus käsittelee naisiin kohdistuvan väkivallan vastaista Istanbulin sopimusta. Hän avaa aukeaman: siinä on katkelmia sopimuksesta ja seikkaperäisiä kommentteja niihin.

”Tässä on käsitelty kohta kohdalta, millä argumenteilla Istanbulin sopimusta vastaan kannattaa hyökätä”, hän sanoo. ”Kyllä meilläkin

kannattaisi olla jotain tällaista… Nämä neuvovat kohta kohdalta, miten asioista puhutaan niin, että saadaan hommat tehtyä!"

Staszewski sanoo, että nyt neljä vuotta myöhemmin hän huomaa Agenda Europen oppeja Puolan poliittisessa puheessa tämän tästä.

"Tämä kaikki toteutuu nyt Puolassa", hän sanoo ja heilauttaa kirjaa kädessään. "Ensin listalla ovat homot, sitten naisten lisääntymisoikeudet. Seuraavaksi listalla on avioeron kieltäminen, se näkyy kaikissa noissa heidän julkaisuissaan."

Itse konferenssissa Staszewskille syntyi vaikutelma, että eri maiden edustajien kiinnostuksen kohteet vaihtelivat hieman. Esimerkiksi joissain maissa tasa-arvoinen avioliitto on jo niin vanha asia, ettei sen vastustamiseen ole järkevää panostaa.

"Sen sijaan aborttiin laitettiin paljon paukkuja, ja se kiinnosti kaikkia. Aivan kaikkia."

Staszewskia kiinnosti tietysti Puola. Hän osallistui muun muassa arkkivihollisensa Ordo Iurisin workshoppiin.

"Sielläkin kiinnitettiin tosi paljon huomiota kieleen. Millaisia sanoja käytetään, jotta esimerkiksi sana perhe ei voi tarkoittaa homoja. Se oli hyvin virallista ja siistiä, kuin jossain yliopiston tilaisuudessa. Voin kuvitella, että se on aivan fantastinen verkostoitumistilaisuus."

Yhdessä paneelissa kerrottiin, että lgbt-liike pyrkii vaikuttamaan strategisilla oikeusjutuilla. "Yhtäkkiä näin oman kuvani valkokankaalla. Se oli jostain tapahtumasta ja näyin pienenä aivan kuvan reunalla, mutta se tuntui silti epämukavalta. Painoin pääni ja laskin sekunteja."

Tapahtuma huipentui päätösillalliseen. Sen alussa kiitettiin Ordo Iurisia sekä muita lahjoittajia. Myös Puolan hallitusta ja parlamenttia tilaisuudessa edustaneet Laki ja oikeus -puolueen jäsenet saivat aplodit.

Illallisen jälkeen Staszewski lähestyi espanjalaisen HazteOir-järjestön johtajaa Ignacio Arsuagaa. Arsuaga on anti-gender-liikkeen suurmies,

joka on organisoinut massiivisia kansainvälisiä verkkokampanjoita (järjestön koko nimi kuuluu: ”HazteOir – gender-ideologian uhrit”). Häntä kiitettiin puheissa lahjoittajana.

”Arsuaga jutteli jonkun amerikkalaisen kanssa ja vaikutti hyvin rentoutuneelta. Kyselin häneltä vinkkejä, miten puolustautua homoilta. Hän sanoi, että se vaatii paljon työtä. Se on pitkä tie, pitkä työsarka, hän sanoi.”

Soluttautuminen joukkoon kävi pidemmän päälle raskaaksi. Staszewski ei ollut silloin tunnettu, joten hän ei pelännyt paljastuvansa. Mutta tilanne oli muuten hermostuttava.

”Olin siellä joka päivä useita tunteja, ja oli raskasta kuunnella jatkuvasti, miten he vihaavat minua. Ja kun samalla he olivat niin hirveän vakuuttavia, Sophia Kuby erityisesti. Niin miellyttävä ja asiallinen. Se tuntui aivopesulta. Toisen päivän iltana ajattelin, että on ehkä pakko lopettaa. Tunsin itseni sairaaksi.”

Staszewski on innostuneen oloinen nuorukainen, joka nauraa herkästi. Jopa puhuessaan oikeusjutuistaan, joiden olettaa venyvän vuosien mittaisiksi. Mutta hän sanoo olevansa oikeasti hyvin huolissaan.

”Olen nähnyt näiden järjestöjen vaikutuksen Puolassa aivan suoraan. Pelkään pahoin, että EU ei osaa arvioida, mitä tästä seuraa. Ihmisoikeudet eivät ole itsestäänselvyys. Pitäisi miettiä ja perustella taas uusiksi, *miksi* ihmiset ovat tasa-arvoisia.”

Staszewski sanoo, että muilta mailta olisi virhe olettaa, että viimeaikaisissa kehityskuluissa on kyse vain Puolan konservatiivisuudesta. Nykyinen gender-liikehdintä on uusi ilmiö, jonka voima on yllättänyt kaikki. Abortin saamisesta on jo tehty Puolassa lähes mahdotonta – se on sallittua vain tapauksissa, joissa sikiö on vakavasti epämuodostunut. Puheenparsi on koventunut: sekä kirkolliset että poliittiset johtajat vertaavat seksuaalivähemmistöjä kommunismin uhkaan. Maan populistinen

presidentti Andrzej Duda on julistanut, että homous on ideologia, joka uhkaa puolalaista identiteettiä. Viime vuonna Bialystokissa äärioikeistoryhmät hyökkäsivät Pride-kulkueeseen ja pahoinpitelivät ihmisiä lasipulloilla ja kivillä. Vain muutama viikko sen jälkeen, Varsovan kansannousun vuosipäivänä, Krakovan arkkipiispa puhui ”sateenkaarisaastasta” ja ”sateenkaarirutosta”. Ajankohdan valinta oli kylmäävä. Juutalaisten kansanmurhaa siivittivät samanlaiset metaforat, joissa ihmisiä verrattiin kulkutauteihin ja loisiin.

MYÖHEMMIN Krakovan piispa korjasi sanomisiaan – sen jälkeen kun hänestä oli tehty rikosilmoitus. Hän määritteli, ettei kutsunut rutoksi ihmisiä vaan ”ideologiaa”.

Vaikuttaa siltä, että sosiologi Kuharin arvio pitää paikkansa. Anti-gender-liikkeen toiminnassa termien määrittely ja uuden kielen kehittäminen on tärkeää.

Bart Staszewski salakuvasi Agenda Europen kokoontumista tuntien ajan. Tallenteet luennoilta ja seminaareista ovat kuin retoriikan oppitunteja.

Yhdellä videolla näkyy, kuinka hotellin auditoriossa Tadej Strehovec (se katolinen pappi, joka perusti järjestön vastustamaan Slovenian homoliittoja) opettaa kuulijoita käyttämään vastustajan kieltä tätä itseään vastaan. Kannattaa puhua ihmisoikeuksien kielellä vapaudesta ja oikeudesta, hän neuvoo.

Uskonnollista kieltä sen sijaan on syytä välttää.

Ja tietyt sanat on vaiettava kuoliaaksi. Ei pidä sanoa *gay* vaan *homoseksuaali aktivisti*. Ei pidä edes puhua *vihapuheesta* vaan kääntää huomio *sensuuriin*.

Ordo Iurisin asianajaja Tymoteusz Zych on omassa esityksessään samoilla linjoilla. Hän neuvoo, että homoliittoja ei kannata edes mainita. Sanan käyttäminen kun tunnustaa asian olemassaolon.

Ihmisten häivyttäminen on muutenkin tärkeää: kun joku puhuu *lgbt-ihmisten oikeuksista*, on puhuttava sen sijaan *poliittisen lgbt-liikkeen vaatimuksista* tai homojen *erityiskohtelusta ja etuoikeuksista*.

Yhdellä tallenteella ADF:n Sophia Kuby kertoo verkoston Google-ryhmästä, johon kaikkien osallistujien kannattaa liittyä. Siellä jaetaan tietoa, laaditaan strategioita ja verkostoidutaan.

”Pyydämme pitämään tämän täysin luottamuksellisena”, Kuby sanoo. ”Mukana on esimerkiksi valtionhallinnossa työskenteleviä ihmisiä, joille voisi olla hyvin vahingollista, jos lista paljastuisi.”

Staszewski lupaa katsoa, onko verkoston listalla ketään Suomesta. On siellä yksi. Evamaria Kyllästinen on kristillisdemokraattien kansanedustajan Päivi Räsäsen avustaja.

LONG PLAY ei tavoittanut Evamaria Kyllästistä puhelimitse. Kysyimme häneltä sähköpostissa, miksi hänen nimensä oli Agenda Europen Google-ryhmän listalla ja mikä hänen suhteensa kyseiseen verkostoon on. Kyllästinen ei vastannut kysymykseen, mutta lähetti verkostosta yleiskuvauksen: ”Kyseessä on sähköpostiverkosto, jonka jäsenet pyrkivät yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen kristillisdemokraattiselta arvopohjalta. Verkosto kokoaa yhteen esim. politiikassa toimivia, toimittajia ja ihan tavallisia kansalaisia.”

Long Play ei tavoittanut myöskään Päivi Räsästä haastatteluun. Hänkin vastasi lopulta sähköpostissa. Räsänen sanoo, ettei tunne Agenda Europea eikä hänellä itsellään ole mitään suhdetta ryhmään.

”Avustajani on opiskellut kansainvälistä oikeutta, ja hän tuntee laajasti tähän liittyviä kansainvälisiä verkostoja, mitä arvostan vahvasti.”

Viimeisen parin vuoden aikana poliisi on tutkinut toistamiseen Päivi Räsäsen kirjoituksia, joita on syytetty vihapuheesta homoja vastaan. Yksi tapauksista liittyy Räsäsen vuonna 2004 Luther-säätiölle laatimaan pamflettiin, jossa Räsänen kirjoittaa, että homoseksuaalisuus on negatiivinen kehityshäiriö ja että homouden yleinen hyväksyminen altistaa lapset hyväksikäytölle.

Räsästä on avustanut ADF, siis se sama juristiverkosto, jossa Agenda Europen keskusnainen Sophia Kuby työskentelee.

”ADF:n juristit ottivat minuun itse yhteyttä syyskuussa 2019 keskusteltuaan avustajani kanssa poliisitutkinnoista”, Räsänen kertoo. ”Avustajani tunsi siis entuudestaan sieltä joitakin henkilöitä.”

Räsäsen kirjoituksiin kohdistuva tutkinta on ollut hyvin esillä ADF:n sivuilla, joilla sitä esitellään artikkeleissa ja videoilla. (Myös Timo Soini on kertonut saaneensa neuvontaa verkoston juristeilta. Soinista kanneltiin oikeuskanslerille sen jälkeen kun hän oli osallistunut abortinvastaiseen mielenosoitukseen Kanadassa vuonna 2018. Soini oli tuolloin ulkoministeri.)

ADF avustaa eri tahoja oikeudenkäynneissä, jotka ovat strategisesti tärkeitä sen oman agendan kannalta. Se on puolustanut krusifiksien käyttöä italialaisissa kouluissa, homoseksin kriminalisointia Belizessä ja ruotsalaisen kätilön oikeutta kieltäytyä abortin suorittamisesta. Räsäsen oikeusjuttu on hyvä esimerkki: vihapuhetutkinta on kamppailu sananvapaudesta.

”ADF:n piirissä on kansainvälistä oikeutta tuntevia juristeja, joita on käynyt Suomessa kanssani keskustelemassa kahteen kertaan (ennen korona-aikaa). ADF antoi myös esitutkinnan loppulausuntooni asiantuntijalausunnon ilmaisun vapauden puolustamisesta kansainvälisen oikeuden mukaan”, Räsänen kirjoittaa.

ADF käyttää kovaa kieltä: se puhuu ”homoseksuaalisesta agendasta” ja pyrkii muuttamaan vihapuhelainsäädäntöä. Ihmisoikeuksia ajava Southern Poverty Law Center määrittelee ADF:n vihajärjestöksi.

Euroopan neuvosto puolestaan on evännyt ADF:n osallistujastatuksen neuvostossa, koska se kampanjoi aktiivisesti naisiin kohdistuvan väkivallan vastaista Istanbulin sopimusta vastaan.

Mitä Räsänen ajattelee siitä, että häntä avustavat juristit pyrkivät torppaamaan ihmisoikeussopimuksen, johon Suomi on sitoutunut?

”En tunne tämän kannanoton taustoja ja kysymykset järjestön kannasta tulisi ohjata suoraan järjestölle. ADF tukee henkilöitä, joiden sanan- ja uskonnonvapaus on haastettu, ja nämä tilanteet saattavat vaihdella maasta toiseen. Sinänsä itse sopimus sisältää hyviä ja kannatettavia tavoitteita naisiin kohdistuvan syrjinnän ja väkivallan kitkemiseksi.”

Jotkut Räsäsen viimeaikaiset kirjoitukset muistuttavat Euroopan anti-gender-liikkeen retoriikkaa. Hän on esimerkiksi sanonut gender-ideologian vahingoittavan nuoren kehitystä. Tämän vuoden Helsinki Priden aikaan Räsänen sanoi Twitterissä, että tapahtumassa ei ole kyse ihmisoikeuksista vaan ”ideologiasta”. Hän asemoi tuon ideologian viholliseksi, jonka tavoite on ”murtaa ihmiskunnan historian ja jatkuvuuden perusta”. Sitten hän vetosi sananvapauteen.

Suomessa gender-ideologia ei ole vielä uinut poliitikkojen sanastoon. Oikeastaan Räsänen on ainoa, joka sitä käyttää.

Mitä hän sillä tarkoittaa, ja mistä hän on sanan omaksunut?

Räsänen kertoo meilissä kuulleensa termin ensimmäistä kertaa muutama vuosi sitten kasvatustieteilijä Tapio Puolimatkalta. (Kirjoituksissaan Puolimatka ruotii muun muassa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä ja varoittelee median kampanjoivan pedofilian laillistamiseksi.)

”Viittaan käsitteellä ideologiaan, jonka tavoitteena on irrottaa sukupuolen käsite biologisesta todellisuudesta”, Räsänen kirjoittaa.

”Olen itse käyttänyt tästä ideologiasta enemmän termiä lgbt-ideologia tarkoittaen samaa asiaa. Gender-ideologia on pelkistetty termi tälle aatemaailmalle, mutta oletan, että se on sukua esimerkiksi sanalle gendertutkimus. On totta, että termi on sinänsä hiukan epälooginen, lgbt-ideologiasta voitaisiin käyttää pikemmin termiä ”antigender” tai ”sukupuolenvastainen” ideologia. Siinä ideologiassa tosiasiallisesti vastustetaan todellisuuteen perustuvaa sukupuolen käsitettä.”

LUKUISISTA *Long Playn* lukemista raporteista käy ilmi, että anti-gender-liike on kasvanut nopeasti ja tehokkaasti. Siihen tarvitaan tietysti rahaa.

Tutkivat journalistit Michael Bird ja Blaz Zgaga ovat selvittäneet, että konservatiiviset uskonnolliset ryhmät käyttävät rahaa EU-lobbaamiseen vuosittain kahdesta kolmeen miljoonaa euroa. Eniten rahaa käyttää Vatikaani. Muita tärkeitä lobbaajia ovat muun muassa aiemmin mainittu puolalainen äärijärjestö Ordo Iuris ja aborttia vastustava One of Us.

Mutta iso osa rahasta, jolla anti-gender-liike Euroopassa toimii, tulee Euroopan ulkopuolelta.

OpenDemocracy-verkkojulkaisu tutki Atlantin yli virtaavaa rahaliikennettä ja kävi läpi tuhansia sivuja Yhdysvaltain liittovaltion verottajan papereita. Selvisi, että oikeistokristillisiltä ryhmiltä Yhdysvalloista on virrannut vähintään 90 miljoonaa dollaria pimeää rahaa Eurooppaan runsaan kymmenen viime vuoden aikana (kaikkiaan 280 miljoonaa eri puolille maailmaa). Selvityksen ulkopuolelle jäivät tietyt tahot, kuten kirkot. Todennäköisesti rahaa siis liikkuu Yhdysvalloista Eurooppaan vielä paljon enemmän. Global Philanthropy Project -järjestö on omassa tutkimuksessaan arvioinut, että vuosina 2008–2017 yksitoista anti-gender-liikkeeseen kytkeytyvää amerikkalaisjärjestöä käytti ainakin miljardi dollaria maailmanlaajuiseen vaikuttamistyöhön.

Se, kuka taas rahoittaa nuo amerikkalaiset järjestöt, jää osin kysymysmerkiksi. Ne eivät julkista rahoittajiaan. Tutkivat toimittajat ovat kuitenkin selvittäneet, että monen järjestön taustalla toimii upporikkaita, Trumpin hallintoon linkittyviä henkilöitä. Tällaisia ovat esimerkiksi Trumpin asianajajana toiminut Jay Sekulow, Trumpin läheinen neuvonantaja, liikemies Steve Bannon, opetusministeri Betsy DeVos sekä Kochin miljardööriveljekset.

Innokkaita miljonäärejä löytyy muualtakin: Neil Dattan raportin mukaan liikkeen tukijoista löytyy niin venäläistä oligarkkia, meksikolaista miljardööriä kuin eurooppalaista aristokraattia.

Miksi kansainväliset upporikkaat välittävät Euroopan homoliitoista ja aborttilainsäädännöistä?

Voi olla, että eivät aivan valtavasti välitäkään.

Joitain saattaa kiinnostaa ennemminkin talouspolitiikka. Aikana, jona esimerkiksi ympäristön hyödyntämistä ja päästöjä halutaan säännellä kansainvälisin sopimuksin, miljardöörit haluavat turvata bisneksensä. He lyöttäytyvät yhteen arvokonservatiivien kanssa, jotka äänestävät ympäristösääntelyä vastaan.

Se on kauppa, jossa molemmat voittavat.

EUROPARLAMENTAARIKKO Heidi Hautalalle on jäänyt mieleen eräs tilanne vuodelta 2009. Barack Obama oli juuri valittu Yhdysvaltain presidentiksi.

”YK:n vuotuisessa naisten asemaa käsittelevässä kokouksessa Yhdysvaltain suurlähettiläs Susan Rice sanoi, että ’don’t worry, we will be back on track now’.”

Hautala naurahtaa.

Ricen lause viittasi siihen, että amerikkalaisen politiikan vuorovesi oli taas vaihtumassa. Sillä on perinteisesti ollut suuri merkitys kansainvälisissä ihmisoikeusympyröissä. Nyt Hautala sanoo odottavansa muutoksia, kun Bidenin kausi alkaa. Luultavasti Global Gag Rule esimerkiksi on pian taas historiaa.

Se on sääntö, joka kieltää Yhdysvalloista rahoitusta saavia järjestöjä tarjoamasta aborttipalveluja Yhdysvaltain ulkopuolella. Global Gag Rulen on pannut voimaan jokainen republikaanipresidentti Reaganin jälkeen, mutta Donald Trump vei rajoituksen pidemmälle kuin kukaan aiemmin. Hän laajensi säännön koskemaan kaikkia terveysjärjestöjä, lopulta myös sellaisia, jotka eivät itse tarjoa aborttineuvontaa mutta rahoittavat paikallisia toimijoita, jotka niin tekevät. Se tarkoitti valtavaa takapakkia esimerkiksi hivin ja malarian hoidossa – ja lisääntyviä aborteja.

Heidi Hautala on seurannut Euroopan gender-sotia pitkään, ja lisääntymisoikeudet ovat korkealla hänen omalla poliittisella agendallaan. Nämä uudet jakolinjat alkoivat erottua hänelle ensi kertaa YK-ympyröissä. Vatikaani alkoi yllättäen muodostaa uusia siteitä ja liittoutua esimerkiksi Venäjän, arabimaiden ja Iranin kanssa.

Tietyt sanat toistuvat puheissa. Gender, tietysti. Ja sen vastapuolena ”perinteiset arvot”.

”Nykyään aina kun kuulen nämä kaksi sanaa, valpastun. Kymmenen vuotta sitten olin Genevessä tilaisuudessa, jossa Venäjän YK-suurlähettiläs ilmoitti, että YK:n pitäisi alkaa laatia ihmisoikeusnormistoa ’perinteisten arvojen pohjalta’. Muistan, miten silloinen YK-järjestöjen suurlähettiläänä toiminut Hannu Himanen sanoi venäläiselle kollegalleen, että veli hyvä, jos joskus kertoisit, mitä se tarkoittaa, se olisi hienoa.”

EU:ssa muutoksen huomasi hieman myöhemmin.

”Parlamentissa oli yksi opettavainen pieni esimerkki, kun konservatiivit äänestivät naisten seksuaali- ja lisääntymisoikeuksia koskevan mietinnön aivan yllättäen nurin.”

Vaihtoehtoista päätöslauselmaa ei silloin ollut osattu odottaa, ja mietinnön läpimenoa oli pidetty läpihuutojuttuna.

”No, sitten 2014, kun palasin parlamenttiin, oli jo yhteinen ymmärrys yli puoluerajojen, että pitää olla valppaana, ei saa vain antaa näiden asioiden tapahtua”, Hautala sanoo. ”Kun on tulossa äänestyksiä, joissa pitää olla tarkkana, niin sitä tietoa on jaettu etukäteen.”

Nyt pöydällä on usein naisiin kohdistuvaa väkivaltaa torjuva Istanbulin sopimus. Se ei ole vain juhlava julistus vaan ihmisoikeussopimus, jolla on konkreettisia seurauksia: se velvoittaa maita uudistamaan lainsäädäntöä ja tarjoamaan esimerkiksi kylliksi turvakotipaikkoja.

Viime vuosina antigenderistit ovat ottaneet sen hampaisiinsa. Ordo Iurisin käynnistämä Euroopan laajuinen ”Stop Gender Convention” -kampanja levittää väitettä, että sopimuksen todellinen tarkoitus ei ole väkivallan ehkäisy vaan gender-ideologian levittäminen perheen, avioliiton ja oikeastaan koko sukupuolen tuhoamiseksi. Nyt useat EU-maat (esimerkiksi Slovakia, Unkari ja Bulgaria) ovat kieltäytyneet allekirjoittamasta sopimusta. Puola on ilmoittanut vetäytyvänsä, samoin Turkki, joka oli sopimuksen ensimmäinen allekirjoittajamaa.

”Istanbulin sopimus on nyt leimattu sellaiseksi, että se romuttaa perheen”, Hautala sanoo.

”Tämä on ollut hyvin turhauttavaa. Varsinkin nyt kun covid-kriisi on lisännyt naisiin kohdistuvaa väkivaltaa joka puolella.”

Joulukuun alussa Hautalan toimisto julkaisi raportin, josta selviää, että Euroopan parlamentin anti-gender-edustus on tuplaantunut viime kaudesta.

”Lisääntymisoikeuksia vastustavien meppien määrä on lisääntynyt. Ja se on suorassa suhteessa siihen, miten laitaoikeiston vahvistuminen on tapahtunut.”

Hautala sanoo, ettei hän oikein usko näiden toimijoiden vilpittömyyteen. Joillain hyvin vanhoillisilla kristityillä uskonto varmasti ajaa toimintaa, mutta monille populisteille sukupuolisalaliitolla pelottelu on helppo keino tavoitella valtaa.

Venäjä käyttää gender-paniikkia hämmennyskeinona entisissä neuvostotasavalloissa, joita se haluaa erottaa EU:sta, Hautala sanoo. Venäjän, Kiinan ja muiden autoritääristen valtioiden toiveissa on maailma, jossa YK:n kaltaisilla elimillä ei olisi sanottavaa maiden sisäisiin ihmisoikeuskysymyksiin. Varsinkin Venäjä pyrkii luomaan kuvaa rappioon luisuvasta EU:sta.

”Arvojen sodan taustalla on geopolitiikka, ja se on täysin kylmäveristä toimintaa.”

EI EUROOPASSAKAAN kaikki gender-liikehdintä aivan silkkaa uskonnollista vakaumusta ilmennä.

Heinäkuun 2020 presidentinvaaleissa Puolassa Andrzej Duda voitti hyvin täpärästi. Kampanjan loppumetreillä seksuaalivähemmistöjen ja ”genderin” vastustaminen yltyi jo sotaretoriikaksi. Myöhemmin toimittaja Anne Applebaum kirjoitti *The Atlanticissa*, että loppusuoran homopaniikki tempaistiin käyntiin melkoisella vauhdilla. Vaaliyönä tunnelma oli jo hieman toinen: Dudan tytär piti puheen, jossa hän puhutteli kaikkia ihmisiä taustaan katsomatta. Applebaum ennustaa, että tästä edespäin Laki ja oikeus keskittyy enemmän itselleen tärkeisiin asioihin: median ja oikeusasteiden haltuunottoon, yliopistojen kontrolliin ja paikallishallintojen riisumiseen vallasta.

Ulkopuolisella uhalla pelottelu on siinä työssä toimiva ase.

Tutkijat ovat huomanneet, että gender-ideologian uhka tavataan tarjoilla ulkomaisena tuontitavarana tai kansainvälisen eliitin juonena. Jokin vieras tahtoo pahaa, ja siksi on puolustauduttava, ennen kuin on liian myöhäistä.

Varsovan yliopiston poliittisen kognition laboratorion johtaja Marta Marchlewska on tutkinut liikettä salaliittoteoriana. Hän kirjoittaa, että sosiaalipsykologiassa on aiemmin havaittu, että niin sanottu ”kollektiivinen narsismi” – oman ryhmän pitäminen muita parempana yhdistettynä uskoon, että muut eivät arvosta sitä kylliksi – linkittyy usein uhattuna olemisen kokemuksiin. Sama toistui Marchlewskan tutkijaryhmän tuloksissa.

Kyselyn avulla selvisi, että jopa 30 prosenttia Puolan katolisista uskoi, että on olemassa pahantahtoinen gender-salaliitto, jonka todellinen tarkoitus on tuhota kristillinen traditio. Mutta vastaajien uskonnollisuus ei selittänyt heidän pelkojaan. Sen sijaan gender-salaliittoon uskovia yhdisti se, että he ajattelivat oman ryhmänsä olevan sekä erityinen että uhattuna.

”EI OLE mikään salaisuus, että vuonna 2020 Pekingin toimintaohjelmalla ei olisi mitään läpimenomahdollisuuksia”, Ranskan presidentti Emmanuel Macron sanoi 1. lokakuuta, kun YK:ssa juhlistettiin Pekingin naiskokouksen vuosipäivää.

Historiallisesta kokouksesta oli kulunut 25 vuotta. Kun eri maiden johtajat arvioivat sen perintöä, monet heistä varoittivat ilmapiirin muuttuneen. Se urheilujuhlan tuntu, joka Pekingissä vallitsi, oli vaihtunut varovaisuuteen.

Pekingissä paikalla ollut Ihmisoikeusliiton Kaari Mattila on työskennellyt ihmisoikeuksien parissa neljännesvuosisadan ja nähnyt kehityksen meillä ja maailmalla. Mattilan mielestä ei ole niin sanottua, onko tasa-arvo nyt aivan uhattuna vai itse asiassa hypännyt eteenpäin. Pekingin jälkeen moni maa on ottanut isoja askelia tasa-arvossa ja ihmisoikeuksien toteutumisessa. Tyttöjen koulutukseen on kiinnitetty huomiota ympäri maailman. Syrjinnän eri muodot ovat tulleet näkyvämmiksi.

Vuonna 2001 Hollanti hyväksyi ensimmäisenä maana maailmassa tasa-arvoisen avioliittolain, ja sen jälkeen esimerkkiä on seurannut 30 muuta maata.

Transsukupuolisten oikeudet ovat aivan viime vuosina nousseet poliittiseen keskusteluun useissa maissa.

Tavallaan Vatikaani oli siis ehkä aivan oikeassa pelätessään vuonna 1995, että sana gender voi johtaa suureen murrokseen.

Mattila ei ajattele, että nykyinen anti-gender-liikehdintä olisi välttämättä mitään aivan uutta. Yhdenkin maan sisällä voi olla samaan aikaan keskenään ristiriitaisia kehityskulkuja.

”Äänekkäitä abortinvastaisia tempauksia oli jo Pekingin aikaan. Retoriikassa hyödynnettiin jo silloin akateemista kieltä ja yksinkertaistettuja viestejä”, Mattila sanoo. ”Aina, kun joku vähemmistö on alkanut näkyä, heitä vastustavat tahot ovat argumentoineet vähemmistön tulevan enemmistön tilalle ja aiheuttavan siksi uhkan.”

Jokin on kuitenkin eri tavalla kuin ennen. Oikeusvaltiota pyritään nyt rapauttamaan useasta suunnasta yhtä aikaa.

”Yhä useampaa maata johtaa populisti, joka ei piittaa tutkitusta ja luotettavasta tiedosta. Ja osassa niistä maista populistit ovat päättäneet liittoutua anti-genderistien kanssa. Vaikka eri mailla ja toimijoilla voi olla eri tarkoitusperät, niiden toiminta ruokkii toinen toistaan: kun

hyödyntää aseenaan antigenderistien viestiä, on helpompaa pysyä vallassa ja saada oma viesti kuuluviin.”

Paine kohdistuu nyt ihmisoikeusjärjestelmään. Mattilan mukaan on huolestuttavaa, että esimerkiksi Kiina pyrkii YK:n kulisseissa heikentämään jo sovittuja ihmisoikeuslinjauksia. Ihmisoikeudet voivat ottaa selvää takapakkia, kuten Puolassa on nopeasti tapahtunut.

”Kun useampi vaikutusvaltainen maa ottaa yhtä aikaa keskustelun ytimeen naisten ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien ihmisten kehot, niin onhan se pelottavaa. Nyt puhaltavat kylmät tuulet.” ●

ADILE SEVIMLI on *Long Playn* toimituksen uusi jäsen ja *Long Playn* tuottaja. Aiemmin hän on työskennellyt Ylellä ja kirjoittanut muun muassa *Ylioppilaslehteen*.

ANU SILFVERBERG on *Long Playn* toimituspäällikkö ja yksi julkaisun perustajajäsenistä. Hän on kirjoittanut viisi kirjaa: esseeteokset *Sinut on nähty*, *Luonto pakastimessa* ja *Äitikortti*, novellikokoelman *He eivät olleet eläimiä* sekä esikoisromaanin *Kung po*. Silfverberg kouluttaa kirjoittajia ja editoreita. Aiemmin hän on työskennellyt muun muassa *Helsingin Sanomissa*.

Long Play julkaisee perusteellista tutkivaa journalismia, hyvin kirjoitettuja reportaaseja ja kiinnostavia henkilökuvia. *www.longplay.fi*